

Старобългарски езически погребения с монети (резюме)

Валери Григоров

В: Приноси към българската археология. V, 2009, 115-122

В старобългарските некрополи от езическия период са известни осемнадесет погребения с монети, които произхождат от четиринадесет некропола (табл. 1). Обикновено се откриват римски императорски монети и по-рядко византийски. Анализът на гробовете с монетни находки позволява да се очертаят някои специфики. Най-голяма група представляват гробовете, в които са поставени пробити римски монети. Такива са известни от Кюлевча (гроб 84), Бдинци (гроб 55), Разделна (гроб 40), Истрия (гроб 119), Изворул (гроб 300), Долни Луковит (гроб 56), Галиче (гроб 55), Девня-3, Топола и Балчик. Монетите се откриват в гробове на женски индивиди, а местонамирането им предполага, че са носени окачени на врата като накит за украса на шията и гърдите.

В старобългарските некрополи от езическия период са известни няколко случая на поставяне на монети, които биха могли да се свържат с обичая “Харонов обол”: в Нови Пазар (гроб 26) и в Изворул (гробове 108 и 283). И в трите гроба монетите се откриват поставени до лявата (2 случая) или в дясната (1 случай) ръка на починалия. Като “Харонов обол” може да се тълкува и пъхнатата в устата на мъртвия монета от гроб 81 в Обършия Ноуа. В гроб 19 от същия некропол е намерена малка златна пластина, поставена в устата на починалия.

От досегашните проучвания са известни само два случая на поставяне на съвременни византийски монети като гробен дар. Единият е в некропола Кюлевча (гроб 34), където са намерени две монети: златна на Лъв IV и сина му Константин VI (776-780), и сребърна монета на Константин VI и Ирина (780-797), а вторият е в Дивдядово (обект 5, гроб 3), където е намерен 1/2 фолис на император Анастасий (713-715).

От прегледа на гробовете с монетни находки може да се направи изводът, че откриваните монети са имали различно предназначение, в едни случаи те са използвани като накит, а в други са служили като гробен дар. В няколко случая поставените при мъртвия монети показват близка семантична връзка с обичая “Харонов обол”, без обаче да е изяснено доколко те са пряк продължител на античната традиция или произхождат от близки митологични и религиозни представи. Следователно археологическа интерпретация на всяка една от намерените в гробовете монети зависи от конкретното ѝ местоположение и от цялостния контекст на находките в гроба.